Toimenpidealoite TPA 2/2018 vp

Mikko Kärnä kesk ym.

Toimenpidealoite neuvotteluratkaisun etsimisestä Katalonian kriisiin ja Katalonian itsenäisyyden tunnustamisesta

Eduskunnalle

Kataloniassa järjestettiin 1. lokakuuta kansanäänestys alueen itsenäisyydestä. Itsenäistymisäänestystä on edeltänyt pitkä, viisi vuotta kestänyt prosessi, jossa on pyritty neuvotellusti kansanäänestyksen järjestämiseen. Jo vuoden 2012 Katalonian alueparlamenttivaaleissa saatiin mandaatti kansanäänestyksen järjestämiselle, ja vuonna 2015 alueparlamenttivaalien tulos muuttui itsenäistymistä kannattavien enemmistöksi. Katalonian hallitus on siis pyrkinyt toteuttamaan omia demokraattisia mandaattejaan parlamenttienemmistön mukaisesti, mutta Espanja ei ole missään vaiheessa suostunut neuvottelemaan sen kanssa. Päinvastoin, itsenäistymispyrkimykset on pyritty tukahduttamaan oikeusteitse tunnustamatta, että kyseessä on poliittinen ongelma. Asia lähti eskaloitumaan 7,5 vuotta sitten Espanjan perustuslakituomioistuimen mitätöityä oleellisilta osiltaan Katalonian vuoden 2006 kansanäänestyksessä ratifioidun itsehallintolain. 1. lokakuuta järjestetyn kansanäänestyksen Espanja pyrki estämään käyttäen voimakeinoja. Väkivallan seurauksena noin 1 000 ihmistä loukkaantui. Moni heistä sai sairaalahoitoa vaativia vammoja.

Äänestystulos oli itsenäisyyden puolesta. Katalonia ei kuitenkaan ryhtynyt antamaan asiasta yksipuolista julistusta, vaan on systemaattisesti tämänkin jälkeen pyrkinyt hakemaan neuvotteluyhteyttä Espanjaan sekä pyytänyt kriisiin kansainvälistä sovittelua. Tämä ei kuitenkaan ole käynyt Espanjalle, joka on vastannut kaikkiin neuvottelu- ja sovitteluyrityksiin uhkauksilla tai voimatoimilla.

Nurkkaan ajettu Katalonian alueparlamentti julisti perjantaina Katalonian yksipuolisesti itsenäiseksi äänestystuloksella 70 puolesta, 10 vastaan ja 2 tyhjää. Kun Suomi itsenäistyi sata vuotta sitten, oli eduskunnan äänestystulos 100 puolesta ja 88 vastaan. Kun otamme huomioon Katalonian alueparlamentin kokoonpanon (135 jäsentä), voimme todeta, että Katalonian itsenäisyysjulistus sai suuremman tuen parlamentaarikoilta kuin Suomen 5.12.1917 antama julistus. Vaikka itsenäisyys on Kataloniassa kansalaisia jakava asia, on hyvä muistaa, että sen kannatus on äidinkielenään katalaania puhuvien parissa noin 70 %:n luokkaa. Katalaanit ovat yli viiden miljoonan hengen kielellinen ryhmä vailla omaa valtiota. Poikkeuksellisen paljon itsenäisyyttä vastustavat puolestaan tahot, jotka ovat saapuneet Kataloniaan muualta Espanjasta.

Espanja vastasi Katalonialle samana päivänä aktivoimalla perustuslakinsa pykälän 155 ja ottamalla alueen suoraan keskushallinnon ohjaukseen. Se on erottanut Katalonian aluejohtajan ja poistanut aluehallituksen viroistaan, hajottanut Katalonian parlamentin, erottanut poliisijohdon sekä määrännyt uudet vaalit. Katalonian edustustot ulkomailla on lakkautettu Brysseliä lukuun

Valmis
5.0

ottamatta, ja Brysselin edustuston johtajakin on erotettu. Kaksi kansalaisjärjestöjen itsenäisyysjohtajaa on jo aiemmin pidätetty, ja lisää pidätyksiä on tulossa. Katalaanijohtajia uhkaillaan jopa 30 vuoden vankeustuomioilla kapinasta. Espanja aikoo ottaa myös haltuunsa Katalonian yleisradioyhtiön. Toimenpiteet ovat rajuja, ja ne koettelevat kaikkia EU:n perusperiaatteita.

On luonnollisesti selvää, että EU:n tulee lähtökohtaisesti kunnioittaa suvereenien jäsenmaidensa perustuslakeja. Aivan vastaavalla tavalla on kuitenkin myös selvää, että unionin tulee pyrkiä turvaamaan kaikkien unionin kansalaisten turvallisuus sekä puolustaa demokratiaa ja päätöksenteon läheisyysperiaatetta. Espanja hakee Katalonian poliittiseen kriisiin edelleen oikeudellista ratkaisua. Sellainen ei tule onnistumaan.

Katalonian aluejohtaja Carles Puigdemont tuli lauantaina julkisuuteen ja kehotti katalaaneja demokraattiseen vastarintaan Espanjan hallituksen toimia vastaan. Samalla Puigdemont kieltäytyi jättämästä paikkaansa Katalonian aluejohtajana. Ensi viikolla Puigdemontia odottavat Espanjan valtakunnansyyttäjän syytteet kapinallisuudesta. Mikäli Puigdemont vangitaan, on vaikeaa enää kiistää, etteikö EU:ssa olisi poliittisia vankeja.

Ollaan Katalonian itsenäistymispyrkimyksistä mitä mieltä tahansa, on selvää, että poliittinen väkivalta ei kuulu eurooppalaiseen arvomaailmaan. Tällainen on tuomittava jyrkästi. Vastaavalla tavalla on selvää, että Suomen on edistettävä demokratian ja ihmisoikeuksien toteutumista. Ratkaisut vaikeisiinkin tilanteisiin on löydettävä neuvottelemalla. Katalonia ei voi koskaan itsenäistyä Espanjan perustuslain mukaisesti. Se ei mitenkään kykene saavuttamaan parlamentissa enemmistöä, joka voisi muuttaa lakia siten, että Espanja hyväksyisi itsenäisyyden tai edes itsenäisyysäänestyksen. Tämän vuoksi katalaanien oli pakko valita tämä tie.

Suomalaisesta näkökulmasta Katalonian puolustaminen on alueiden Euroopan ja päätöksenteon läheisyysperiaatteen puolustamista. Hallitusohjelman EU-linjausten mukaisesti "unionin on noudatettava toissijaisuusperiaatteita, eli päätökset on tehtävä mahdollisimman lähellä kansalaisia". Linjauksen mukaisesti unionin, ja siten myös Suomen, tulee puolustaa demokratiaa, kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeuksia. Kuinka nämä edellä mainitut asiat toteutuvat nyt Espanjassa ja Kataloniassa?

Tässä yhteydessä on hyvä palauttaa mieleen myös keskustan edeltäjän, maalaisliiton, eduskuntavaaliohjelma vuodelta 1917. Siinä todetaan muun muassa seuraavaa:

"Suomen kansa on kieltämättä kaikista Euroopan pikkukansoista ensimmäisten etuoikeutettujen riveissä mahdollinen saamaan täydellisen itsemääräämisoikeuden.

Valtiollisen, taloudellisen ja sivistyksellisen ahdistuksen alaisena on Suomen kansa vuosisatojen kuluessa kasvanut ja varttunut karussa maaperässä hitaasti, mutta varmasti. Mitä enempi vieras valta on ahdistanut, sitä varmempana ja itsetietoisempana on vapaudenajatus tämän kansan sydämissä kasvanut.

Sen ilmi lausumisen hetki on nyt tullut. Eurooppa on hirvittävän sodan kautta saanut oppia tuntemaan kansojen vapauden kultaisen kaipuun. Kansojen vapaudessa on tulevan rauhan ehdottomimmat takeet."

Toimenpidealoite TPA 2/2018 vp

Emme voi tänä Suomen itsenäisyyden juhlavuonna kääntää selkäämme katalaaneille. Hyvät EU-suhteet puolestaan ovat toissijainen asia silloin, kun puhutaan demokratiasta, ihmisoikeuksista ja väkivallattomuudesta. Meidän on pidettävä kirkkaana mielessämme se kehitys, joka johti aikoinaan Suomen itsenäistymiseen.

Mikäli Suomi joskus tunnustaisi Katalonian tasavallan, se tapahtuu tasavallan presidentin toimesta hallituksen esittelystä. Eduskunta puolestaan voi ilmaista oman tahtotilansa asiassa hallitukselle. Tätä ennen Katalonian tulee osoittaa, että se täyttää valtion yleiset tunnusmerkit. Sama pätee itsenäisen Katalonian mahdolliseen EU-jäsenyyteen. Siitä on neuvoteltava erikseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin edistääkseen määrätietoisesti EU:n tasolla väkivallattoman neuvotteluratkaisun löytämistä Katalonian itsenäistymistä koskevaan kriisiin ja että Suomen hallitus esittää tasavallan presidentille Katalonian itsenäisyyden tunnustamista, mikäli Katalonia osoittaa täyttävänsä itsenäisen valtion tunnusmerkit.

Helsingissä 5.2.2018

Mikko Kärnä kesk
Olli Immonen ps